

Uluslararası İlişkiler Teorilerinde Siyasal Düzenin Doğallığı: Leo Straussçu Bir Analiz

Uğur PEKTAŞ*

ÖZ

Leo Strauss'a göre, siyasal düzenin kökenine ilişkin birbirine zıt iki bakış açısı vardır. Bir tarafta siyasal düzenin kendiliğinden ortaya çıktığını iddia eden bakış açısı vardır ki Strauss buna doğalcı siyasal düzen adını vermiştir. Diğer tarafta ise Strauss'un uyuşumsuz siyasal düzen adını verdiği bakış açısı vardır. Buna göre, siyasal düzen onu kuracak ve gözetecek bir otoritenin varlığına muhtaçtır. Strauss, çeşitli siyasal düzenlerde birbirinden farklı hak anlayışları olduğu iddiasıyla siyasal düzenin kendiliğinden değil, uyuşumsuz olarak ortaya çıktığını savunmaktadır. Bu çalışmada Leo Strauss'un ikili ayrımı ve argümanı fenomenolojiden faydalanılarak kavramsal bir çerçeveye oturtulmaktadır. Daha sonra söz konusu kavramsal çerçeve Uluslararası İlişkiler teorilerinden yapısal realizm, liberalizm, neo-liberal kurumsalcılık, İngiliz okulu ve inşacılık teorilerini çözümlmek için kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Leo Strauss, Siyasal Düzen, Uluslararası İlişkiler Teorileri.

Başvuru / Kabul: 09 Eylül 2024 / 19 Aralık 2024

Atf: Pektaş, U. (2024). Uluslararası İlişkiler Teorilerinde Siyasal Düzenin Doğallığı: Leo Straussçu Bir Analiz, *İmgelem*, 15, 477-508.

The Naturality of Political Order in International Relations Theories: A Leo Straussian Analysis

ABSTRACT

According to Leo Strauss, there are two competing perspectives on the origin of political order. On the one hand, there is the perspective that claims that political order emerges by itself, which Strauss calls the naturalistic political order. On the other hand, there is what Strauss calls the conventional political order. According to this view, political order requires the existence of an authority to establish and oversee it. Strauss argues that political order emerges not naturally but conventionally by claiming that there are different conceptions of rights in various political orders. In this study, Leo Strauss's dual distinction and argument are conceptualized by utilizing phenomenology. This conceptual framework is then used to analyze International Relations theories of structural realism, liberalism, neo-liberal institutionalism, English school and constructivism.

Keywords: Leo Strauss, Political Order, International Relations Theories.

Received / Accepted: 09 September 2024 / 19 December 2024

GİRİŞ

Siyasal düzenin kökeni hakkında yapılan tartışmalar oldukça eskidir. Bir taraf siyasal düzenin kendiliğinden ortaya çıktığını iddia etmektedir. Söz konusu bakış açısına göre, siyasal düzen bu

*Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Niğde/Türkiye. E-mail: uurpektas7@gmail.com, ORCID Numarası: [0000-0001-7016-4797](https://orcid.org/0000-0001-7016-4797), ROR ID: <https://ror.org/03ejnre35>

gerekçe ile doğaldır. Diğer tarafta ise doğal siyasal düzen anlayışına karşı olan bakış açısı vardır. Bu bakış açısına göre, siyasal düzen onu kuracak ve gözetecek bir otoritenin varlığına ihtiyaç duymaktadır (Drury 2005: 91). Leo Strauss, siyasal düzenin kökeni hakkındaki bu tartışmayı doğal hak ve adalet kavramları üzerinden ele almıştır. Strauss, çeşitli toplumsal ve siyasal düzenlerin kendilerine has hak kavramları olduğu gerekçesiyle bütün siyasal düzenler için geçerli olabilecek bir doğal hakkın olmadığı iddiasını siyaset felsefesinin kendisi kadar eski bir çıkarım olduğunu belirtmektedir. Strauss'a göre, hak kavramlarının çeşitliliği doğal hakkın var olmadığını, tüm hakların uyuşmsal (conventional) olduğunu göstermektedir. Strauss buna uyuşmsalcılık (conventionalism) adını vermiştir (Strauss 1965: 10). Strauss'a göre uyuşmsalcılık, doğa ve uyuşım arasındaki ayrımın tüm ayrımlar içinde en temel ayrım olduğu ön koşuluna dayanmaktadır. Bu argümana göre, siyasal düzenin üzerine kurulduğu, yani onun meşruiyetini sağlayan hak ve adalet uyuşmsaldır. Bu varsayım, söz konusu hak ve adaletin doğada hiçbir temelini olmadığını, tamamen doğaya karşı olduğunu verili kabul etmektedir. Söz konusu hak ve adaletin temelini; toplumların keyfi kararlarının oluşturduğunu iddia etmektedir. Strauss'a göre siyasal düzenin doğal bir temeli yoktur. Düzen bir tür anlaşmaya dayalıdır. Bu anlaşma belli bir toplumda barışı sağlasa da tüm toplumlar için geçerli bir hakikati oluşturmamaktadır (Strauss 1965: 11; Birler 2024: 101-102; Strauss 1996: 106).

Leo Strauss'u siyasal düzenin kökenine ilişkin bir araştırma yapmaya sevk eden unsur Weimar Cumhuriyetinin çökmesinde etkili olan bir unsurun ABD'deki siyasal sistemi de zayıflatacağına dair kaygısı olmuştur. Strauss'a göre, Weimar Cumhuriyeti Alman felsefesinde gelişen tarihselcilik (historicism) ve görecelilik (görecelilik) anlayışının siyasal kültüre yayılması sonucunda zayıflamış ve çökmüştür. Faşizm ideolojisi, Almanya'nın 1. Dünya Savaşı sonrası kötü ekonomik durumundan faydalanarak taraftar toplasa da Strauss'a göre, faşizmin meşruiyet elde etmesi sürecine tarihselcilik ve görecelilik dolaylı olarak neden olmuştur (Paskewich 2009: 47-8; G.B. Smith 1997: 98).

Görecelilik, insan bilincinin bilme sürecinde aktif olduğu; algıladığımız şeyleri bilincimizde olan çeşitli yorum şemaları aracılığıyla kategorileştirdiğimizi ve böylece hayatı anlamlandırdığımız varsayımına dayalıdır. Hayatın kendinde bir anlamı olmadığı anlayışı tarihselciliğin siyasal düzen yorumunda belirgin bir etkiye sahiptir. Buna göre, herhangi bir siyasal düzen içinde bulunduğu zaman ve mekânda bir anlama sahiptir. Söz konusu siyasal düzenin temellerinin doğada bir karşılığı yoktur. Bu doğrultuda her bir siyasal düzenin temelini keyfi olduğu çıkarımı yapılmıştır (Paskewich 2009: 47). Dolayısıyla hiçbir siyasal düzeni diğerinden üstün kılan nihai bir kriter olmadığına, zor gücüne daha fazla sahip olanın

Uluslararası İlişkiler Teorilerinde Siyasal Düzenin Doğallığı:

Leo Straussçu Bir Analiz

içinde yaşadığı topluma bir siyasal düzen dayatabilmesinin meşruiyeti sağlanmış bulunmaktadır (G. B. Smith 1997: 98; 1997b: 182). Strauss'a göre, böyle bir ortamın yaratıldığı Weimar Cumhuriyeti'nde faşistler kolayca cumhuriyeti yıkmış ve Naziler iktidara gelmiştir (Paskewich 2009: 47-8). Strauss'a göre, tarihselcilik ve görecelilik anlayışı 2. Dünya Savaşı sonrasında ABD siyasal kültüründe etkisini gittikçe artırmıştır. Bu durum ABD'nin siyasal sisteminin üzerine kurulduğu liberal demokrasiyi tehdit etmektedir. Strauss, tarihselcilik ve göreceliliğin iddialarını tamamen reddetmemiştir. Ancak bu iki kavramla baş edebilmek için bu iki kavramın beslendiği bilgi felsefesini (yani Kant'ın ve onun takipçilerinin bilgi kuramını) kullanarak uyuşumsuz siyasal düzen anlayışını inşa etmiştir (Lenzner ve Kristol 2003: 22-23; Tarcov 2016: 384-5). Strauss, belli bir siyasal düzenin tarihsel olduğu ve göreceli olduğunu kabul edip siyasal düzenin kendiliğinden ortaya çıkmadığını yani doğal olmadığını iddia etmiştir (Frisch 1987: 1-3; G.B. Smith 1997: 98). Diğer taraftan siyasal düzenin belli bir dönemde ve zamanda inşa edilmiş olmasının nihilizme yol açmadığını savunmuştur. Söz konusu siyasal düzende yaşayan insanların dünyayı yorumlama biçimlerinin kolektif olduğunu, bir siyasal düzenin bu kolektif yorumlama biçimlerini o toplumdaki insanlara benimsetmesiyle meşrulaştığını savunmuştur (G.B. Smith 1997b: 182). Böylece söz konusu toplumda yaşayan insanlar dünyayı yorumlarken öznelerarası olarak gerçekliği inşa etmektedir. Söz konusu inşa öznel olmadığı için nihilizm tehlikesi bertaraf edilmektedir. Leo Strauss, böyle inşa edilen siyasal düzenleri "uyuşumsuz" sıfatıyla betimlemektedir. Bu anlayışa ise uyuşumsuzluk adını vermiştir (Lenzner ve Kristol 2003: 25-6).

Leo Strauss'un bakış açısında herhangi bir siyasal düzenin doğal bir temelini olmadığı iddiası, söz konusu siyasal düzenlerin göreceli olduğuna ve keyfi olduğuna ilişkin bir çıkarıma yol açtığı iddia edilebilir (Drury 2005: 92). Fakat Leo Strauss'a göre, bir siyasal düzeni mümkün kılan, onun meşruiyetini sağlayan unsuru tanıma, akılda veya doğada aramak yerine her bir siyasal düzenin kendi dünya görüşünde ararsak kuşkuculuktan (skepticism) kaçınabiliriz. Çünkü, her bir siyasal düzenin uyuşumsuz temeli o siyasal düzenin işleyişini ve meşruiyetini nereden aldığını gösteren çeşitli ilkeler üzerine kurulmuştur. Bu durum en azından söz konusu siyasal düzen içinde şüpheliği, göreceliliği ve keyfiyeti ortadan kaldırmaktadır (Strauss 1965: 20). Bu çalışma, Strauss'un siyasal düzenin kökeni hakkındaki argümanını verili olarak doğal siyasal düzen anlayışına ve uyuşumsuz siyasal düzen anlayışına kavramsal bir çerçeve inşa etmeye çalışmaktadır. Bu doğrultuda Strauss'un bahsettiği doğal siyasal düzen anlayışının ne olduğu, nasıl ortaya çıktığı ve temel varsayımları gösterilmeye çalışılacaktır.

Strauss'un siyasal düzenin kökeninin doğal değil uyuşimsal olduğu argümanı ise Edmund Husserl'in Fenomenolojisinden faydalanılarak temellendirilmek amaçlanmaktadır.¹ Böylece siyasal düzenin kökenine ve işleyişine ilişkin uyuşimsal siyasal düzen anlayışının bakış açısı ifade edilmeye çalışılacaktır.

Çalışmada doğalcı siyasal düzen anlayışının uluslararası ilişkiler teorilerini nasıl etkilediği ana akım uluslararası ilişkiler teorileri üzerinden ele alınmaktadır. Bir siyasal düzenin herhangi bir otoriteye ihtiyaç olmadan kendiliğinden ortaya çıktığını iddia eden doğal düzen anlayışının, inşa edilmiş olmasına rağmen mevcut statükoyu doğa gibi verili almasının yol açtığı durum incelenmiştir. Ana akım uluslararası ilişkiler teorilerindeki söz konusu durumun uluslararası ilişkilerde yerleşik düzeni meşrulaştırdığı iddia edilmiştir. Strauss'un uyuşimsal düzen anlayışı bu doğrultuda çalışmada söz konusu uluslararası ilişkiler teorilerini incelemek için inşa edilen kavramsal çerçevede kullanılmıştır. Çalışmada ortaya koyulan kavramsal çerçeve diğer uluslararası ilişkiler teorilerine uygulamaya imkân verse de çalışmanın kelime sınırı göz önüne alınarak yapısal realizm, liberalizm, neo-liberal kurumsalcılık, İngiliz okulu ve inşacılık teorileri vaka incelemesi olarak seçilmiştir. Çalışmada pozitivist bilim felsefesi geleneğini benimseyen yapısal realizm, liberalizm ve neo-liberal kurumsalcılık teorilerinin doğalcı siyasal düzen anlayışına sahip olduğu iddia edilmiştir. Diğer taraftan pozitivist bilim felsefesi geleneğine zıt bir bilim felsefesi benimseyen İngiliz okulu ve inşacılık teorilerinin de doğalcı siyasal düzen anlayışına sahip olduğu ortaya atılmıştır.

Çalışmada Strauss'un siyasal düzenin kökeni hakkındaki argümanı bir kavramsal çerçeveye oturtulmaya çalışılırken ve bu kavramsal çerçeveden faydalanılarak siyasal düzenin kökenine dair uluslararası ilişkiler teorilerinin bakış açıları incelenirken Edmund Husserl'in fenomenolojik yönteminden yararlanılmıştır. Husserl'in fenomenolojik yöntemi iki aşamadan oluşmaktadır. Fenomenolojik indirgeme adı verilen ilk aşamada içinde yaşadığımız dünyaya ilişkin çeşitli bakış açılarının bize her ne kadar doğal gelse de bilincimiz tarafından inşa edilen

---

¹Çalışmada kullanılan kavramsal çerçeve, Strauss'un siyasal düzen anlayışı ile Husserl'in Fenomenolojisi sentezlenerek inşa edilmiştir. İkisinin de aynı bilim felsefesi geleneğini benimsemesi bu iki unsurun bir arada kullanılmasını kolaylaştırmış denebilir. Leo Strauss'un benimsediği bilgi felsefesi üzerinde Kant'ın epistemolojisi ve Neo-Kantçı filozofların (Friedrich Nietzsche, Max Weber, Edmund Husserl ve Martin Heidegger) Kant'ın bilgi kuramından faydalanarak geliştirdiği kavramların ve bakış açılarının belirgin bir etkisinin olduğu söylenebilir. Söz konusu felsefi mirası benimseyen Strauss, böylece Antik Yunan'dan modern çağa kadar olan doğal hak anlayışını sorunsallaştırmıştır. Doğal siyasal düzen ve uyuşimsal siyasal düzen ikili ayrımına dayalı olarak bir siyasal düzenin kökeninin ne olduğuna ilişkin analizler yapılmıştır diyebiliriz. Bu doğrultuda Strauss'un, Edmund Husserl ve onun öğrencisi Martin Heidegger'in Fenomenolojisinden yararlandığı görülmektedir. Fenomenolojinin önemli kavramları olan gerçekliğin bilincimizde inşası, yaşam dünyası, yapışöküm (diğer adı fenomenolojik indirgeme veya epoche) gibi kavramlar Strauss'un çalışmalarında önemli bir işleve sahiptir (Pippin 1992: 457-458; S.B. Smith 2006: 108-110; Ferry 1990: 3; G.B. Smith 1997: 95).

Uluslararası İlişkiler Teorilerinde Siyasal Düzenin Doğallığı:

Leo Straussçu Bir Analiz

öznelarası gerçeklikler olduğu gösterilmektedir. Eidetik indirgeme adı verilen ikinci aşamada ise söz konusu öznelarası gerçekliklerin çeşitli anlam kategorileri ile bilincimizde nasıl inşa edildiği incelenmektedir.²

Çalışmanın ilk kısmında Strauss'un uyuşmsal siyasal düzen argümanı geliştirilmeye ve teorik bir çerçeveye oturtulmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda birbirine zıt nedensellik anlayışına sahip iki epistemolojik gelenek ortaya koyulacaktır. Çalışmanın ikinci kısmında uyuşmsal siyasal düzen anlayışının ne olduğu ve bir ülkede siyasal bir düzen kurulurken nasıl bir işleve sahip olduğu ele alınmıştır. Çalışmanın üçüncü kısmında anarşik olmasına rağmen uluslararası ilişkilerde uyuşmsal karaktere sahip bir siyasal düzenin varlığından bahsedilecektir. Çalışmanın son kısmında, doğalcı siyasal düzen anlayışına sahip olan bazı uluslararası ilişkiler teorileri bu çalışmada inşa edilen doğalcı siyasal düzen anlayışı ve uyuşmsalcı siyasal düzen anlayışı bakış açısı aracılığıyla incelenecektir.

Ereksel (Teleological) Nedensellik Anlayışı, Pozitivist Sosyal Bilim Anlayışına Karşı

Siyasal düzenin kökeninin doğalcı (naturalist) mı uyuşmsal (conventional) mı olduğunu incelerken klasik ereksel evren anlayışından kısaca bahsetmemiz gerekmektedir. Klasik ereksel evren anlayışına göre, varlıkların her birinin kendine has bir amacı vardır. Söz konusu amaç, ne tür bir faaliyetin o varlığın kendisi için iyi olduğunu belirlemektedir. Leo Strauss'un ifade ettiği gibi, insanlar söz konusu olduğunda bu faaliyetlerin neler olduğunu tespit etmek için akıl (reason) gereklidir. Akıl, insanın doğal amacına ilişkin neyin doğası gereği doğru olduğunu belirler. Hem doğayı hem de toplumsal ilişkileri açıklayan bu ereksel evren anlayışı en azından doğa bilimleri söz konusu olduğunda modern doğa bilimi tarafından ortadan kaldırılmıştır (Strauss 1965: 7-8). Evreni ereksel olarak açıklayan dünya görüşü yerini evreni mekanik olarak açıklayan bir dünya görüşüne bırakmıştır.

Modern doğa biliminin elde ettiği başarılar toplumsal ilişkileri inceleyenlerin dikkatini çekmiştir. Bu grubun öncüsü olan August Comte gibi düşünürler, doğadaki gibi mekanik bir düzenin toplumsal ilişkilerde de olduğunu, doğa bilimlerinin yöntemlerini kullanarak toplumsal ilişkileri düzenleyen yasa benzeri ilkeleri tespit etmeyi önermiştir. Sosyal bilimlerin doğa bilimleri gibi yapılanmasını öneren bilim anlayışı pozitivism olarak nitelenmektedir. Pozitivist araştırma programında toplumsal ve siyasal düzenin kanun benzeri düzenleyici ilkelerinin tespit

² Husserl'in fenomenolojik yöntemi hakkında bak. (Uygur 2016: 54-55, 60-61).

edilmesi ve bu doğrultuda her türlü değişkenin ölçülebilir olması, ölçülebilir olmayanların ise ölçülebilir hale getirilmesi amaç olarak belirlenmiştir (Benton ve Craib 2015: 28, 38-39).

Herhangi bir meseleye ve olguya ilişkin açıklama yaptığımızda o meseleyle ve olguya ilgili olaylar arasında bir neden-sonuç bağlantısı kurmaya çalışırız. Nedenselliğin açıklayıcılıkta önemli bir işlevi vardır. Nedenselliğin açıklayıcılığını sağlayan iki unsurun olduğu söylenebilir. Birincisi, bir olay gerçekleşmeden önce ortaya çıkan öncüllere bakmaktır. Deniz seviyesinde saf suyun belli bir derecede kaynaması örneğinde suyun kaynamasının öncülü onun ısıtılmasıdır. Böylece suyun ısıtılması neden, suyun kaynaması ise sonuç olarak bir neden-sonuç ilişkisi ile açıklayıcılık sağlanmaktadır. Nedenselliğe ulaşmamızı sağlayan diğer unsur ise, bir amacın gelecekte gerçekleşmesi beklentisi üzerine dayalıdır. Her pazar günü kilisede ayin için toplanan insanların amaçlarını önceden bildiğimiz için önümüzdeki pazar günü de toplanacaklarını öngörebiliriz. Bu örnekte bazı Hristiyanların ibadet etmek amacı neden iken, pazar günü toplanmaları sonuçtur. Yukarıdaki iki örnekte, Friedrich Kratochwil'in ifade ettiği gibi, iki tür nedensellik olduğu görülmektedir. Birinci tür modern nedenselliktir (causality). İkinci tür nedensellik ise Aristocu ereksel nedenselliktir. Modern bilimin nedensellik anlayışı genel kabul haline gelince ereksel nedensellik anlayışı büyük ölçüde terk edilmiştir. Ancak toplumsal ilişkileri açıklarken pozitivist bilim anlayışının istediği gibi öncül koşullara odaklanarak nedensel açıklamalar yapmak bizlere zorluklar çıkartmaktadır. Toplumsal etkileşimde bir odadaki kapının açılmasını sadece fiziksel öncüllerle açıklamak yetersiz kalmaktadır. Çünkü o kapının açılması rastgele bir eylem olabilir, odanın havalandırılması için yapılmış bir eylem olabilir veya odadaki bir kişinin dışarı çıkmasını ima etmek için yapılmış olabilir (Kratochwil 1984: 316-7). Toplumsal etkileşimlerde eylemler anlamlıdır ve söz konusu eylemlerin gerçekleşme amaçlarını bilebilirsek o eylemleri anlamlandırabiliriz ve nedensel açıklamalar yapabiliriz. Ereksel nedensellikte bir eylemin gerçekleşmeden önceki amacı farklı bir tür öncül koşulu oluşturmaktadır. Ancak doğa bilimlerinin olguları açıklamak için başvurduğu nedensellik ile sosyal bilimlerin sosyal gerçekliği açıklamak için kullandığı nedensellik arasında önemli bir fark vardır. Olgularda nedensellik, gözlemcinin dünya görüşü, duyguları ve inancından bağımsız olarak tarafsız gözlem ve ölçümlerle elde edilmektedir. Fakat, sosyal bir etkileşimde nedensellik, ancak söz konusu kişilerin o eylem gerçekleşmeden önceki güdülerini ve amaçlarını bilinebilirse bir nedensel açıklama yapılabilmektedir (Kratochwil 1988: 269; 1995: 24-5).

Aktörlerin anlamlı eylemlerine dayanan bir nedensellik anlayışının nesnelliği terk edip öznel değişkenlere odaklandığı eleştirisi yapılmaktadır. Aktörlerin güdülerine ve amaçlarına

Uluslararası İlişkiler Teorilerinde Siyasal Düzenin Doğallığı:

Leo Straussçu Bir Analiz

odaklanmanın oldukça belirsiz olan aktörlerle empati yapmayı ve onların bilincine girmeyi gerektirdiği belirtilmektedir. Bu durumun ise nedensel açıklamalar yapmayı zorlaştırdığı iddia edilmektedir (Kratochwil 2018: 2; Pektaş 2022: 91). Fakat, doğa bilimlerinin konusu olan fiziksel olay ile sosyal bilimlerin konusu olan sosyal eylem yukarıda da belirtildiği gibi iki farklı nedensellik tipini gerektirmektedir. Max Weber, fiziksel olay ile sosyal eylem arasında böyle bir ayrım yapılmasının kaçınılmaz olduğunu ortaya koymuştur. Weber'e göre sosyal bir eylem, iki aktörün bakış açılarının uyumlulaştığı durumlarda gerçekleşmektedir. Weber bu kriter ile sosyal eylemi fiziksel eylemden ayırt etmeye çalışmıştır. Weber'e göre, bir yolda farklı yönlerden gelen iki bisikletlinin birbiriyle çarpışması fiziksel bir olaydır. Ancak bu iki bisikletçinin kaza yapmamak için kendilerine göre yolun sağından gitmeleri, kazadan sonra tartışmaları veya kimin suçlu olduğuna ilişkin kavga etmelerinin hepsi birer sosyal eylemdir. Weber, sosyal eylem için bakış açılarının uyumluluğunun gerekliliğini bir başka örnekle açıklamıştır. Yağmur başladığında pek çok kişinin şemsiyesini eş zamanla olarak açması sosyal bir eylem değildir. Çünkü, hiçbiri kendi davranışını ötekilerle uyumlulaştırma amacıyla yapmamıştır. Sadece, yağmurdan korunmak için aynı tepkiyi vermişlerdir (Weber 2019: 99-100).

Sosyal eylemde en önemli sorun tekillik meselesi olarak nitelenebilecek durumdur. Bir insanın kendisiyle aynı dönemde yaşamış insanların hepsini (Alfred Schütz'ün kavramıyla çağdaşlarını) yüz yüze tanınması mümkün değildir. Bir insanın çağdaşlarının büyük bir kısmı ile ilişkisi dolaylıdır. Schütz, böyle bir toplumda sosyal eylemin çağdaşlarımızı çeşitli ideal tipler altına sokarak yani onları kategorileştirerek gerçekleştirdiğimizi belirtmiştir. Yüz yüze tanımadığımız insanların güdeleri ve eylemleri hakkında bilgimizin yokluğunda sosyal eylemi mümkün kılan unsurun ideal tipler olduğunu ifade etmiştir (Schutz 1967: 181-2). Schütz'ün bakış açısıyla tekillik problemi ve bunu nasıl aşabildiğimizi bir örnekle açıklayabiliriz. Sekiz milyar insanın yaşadığı dünyada söz konusu insanların sadece küçük bir kısmını şahsen bilebiliriz. Karakterini, neleri sevip sevmediğini, nelere karşı hassas olduğunu bildiğimiz bu insanlarla etkileşimimizi onlara ilişkin deneyimlerimize bakarak yürütebiliriz. Fakat bu grubun dışında kalan insanlarla da yaşamımızın bir kısmında toplumsal etkileşime geçeriz. Tanımadığımız insanları anlamlandırma ihtiyacı duyarız. Schütz'ün dediği gibi, ideal tipler sayesinde sekiz milyar insanı çeşitli uluslara ayırıp Türk, Fransız veya Alman diye kategorileştirebiliriz. Toplumsal etkileşimin niteliğine göre Türk ideal tipi Ankaralı, Konyalı veya İstanbullu diye alt kategorilere ayırırız. Her bir ideal tipe atfettiğimiz çeşitli roller ve

davranış kalıpları, o kategoriye dahil ettiğimiz kişileri anonimleştirerek onlarla sosyal bir eylemi gerçekleştirmemizi mümkün hale getirmektedir. Sosyal eylemin önünde büyük bir engel olarak duran tekillik problemi de böylece çözülmektedir. Her biri diğerinden farklı karaktere, beğenilere ve kendine has dünya görüşüne sahip çağdaşlarımızı sayıları ne kadar çok olursa olsun anonimleştirirken onları çeşitli kategorilere sokarak anlamlı hale getiririz. Anlamlı hale getirdiğimiz ideal tipler sayesinde neden-sonuç ilişkisi kurmamıza imkân sağlayan nedensellikleri elde etmemiz mümkün hale gelmektedir.

Sosyal bilimlerde nedensellik ve öngörülebilirlik hakkında Schütz'ün örnekleri oldukça zihin açıcıdır. Bir mektubu bir yere göndermek istediğimizde posta görevlilerinin o mektup üzerinde yazan adresi okuyup söz konusu adrese mektubu teslim edeceğini biliriz. Mektubumuzu teslim etme sürecinde rol oynayan hiçbir posta görevlisini kişisel olarak tanımıyoruz. Posta görevlisi rolü oynayan kişi bu sosyal eylemde anonimleşirken onu gerçek bir kişi olarak ele almayız. Benzer bir durum polis ideal tipi için de geçerlidir. İçinde yaşadığımız toplumdaki ilişkileri düzenleyen yasaları ihlal ettiğimizde polis rolünü oynayan kişilerin yargılanmak üzere bizi tutuklayacağını biliriz. İçinde yaşadığımız toplumun yasaları sosyal eylemde neyin yapılabilir olduğunu ortaya koyarak sosyal eylemin gerçekleşmesi için bir nedensellik sağlamaktadır. Kanunu ihlal etmemizin suç olduğu nedenini biliriz ve polis rolünü oynayan kişilerin de onları şahsen tanımadığımız halde bizi tutuklayacağı sonucunu çıkartırız. Birbirini hiç tanımamalarına rağmen polisler ile kanunu ihlal eden kişi arasında sosyal eylem böylece gerçekleşmektedir (Schutz 1967: 184-5).

Schütz'ün bahsettiği ideal tipler gerek toplumsal roller gerekse de toplumsal rollerin her birinin takip etmek zorunda olduğu kurallar ve kurumlar aracılığıyla bakış açılarının uyumlulaştırılmasını mümkün kılmaktadır. Sosyal bilimlerin araştırma nesnesi olan sosyal eylemler böylece, doğa bilimlerindeki nedenselliğe ihtiyaç duymadan farklı bir tür nedensellik ile toplumsal, siyasal ve iktisadi çeşitli düzenleri nedensel olarak açıklama imkânı elde etmektedir. Onlar hakkında teoriler inşa etmemize imkân sağlamaktadır. Pozitivist bilim anlayışının iddia ettiğinin aksine, doğa bilimlerinin epistemolojisi, ontolojisi ve metodolojisine başvurmadan sosyal eylemleri düzenleyen süreklilik ve düzenlilik unsurlarını tespit edip açıklamalar yapabiliriz. Bilimsel olmadığı veya nedensel açıklama imkânı vermediği iddiasıyla değersizleştirilen anlamı sosyal bilimsel araştırma programlarına dahil edebiliriz. Böylece, toplumsal ilişkilerdeki düzeni doğadaki gibi mekanik bir düzen olarak ele alan yaklaşımların sınırlılıklarından kurtulabiliriz.

Bu çalışmada siyasal düzenin doğal değil uyuşimsal olduğu argümanında ereksel nedensellik ve sosyal eylemi mümkün kılan bakış açılarının uyumluluğu unsurlarına ek olarak üçüncü bir kilit unsur daha vardır. Bu unsur, sosyal eylemde bakış açılarının uyumlulaştırılmasının kendiliğinden gerçekleşmediğidir. Söz konusu uyumlulaştırmanın bir otoritenin zorlaması veya zor gücüyle gerçekleştiği iddiası çalışmanın teorik çerçevesinin önemli bir unsurunu oluşturmaktadır.

Uyuşmlulaştırmanın Zorlama Yoluyla Yapılması ve Uyuşimsal Siyasal Düzenin Ortaya Çıkışı

Siyasal düzenin temelini uyuşimsal olması o düzen içinde yaşayan herkesin düzenin inşasında söz sahibi olduğu gibi bir çıkarıma yol açmamaktadır (Birler 2024: 104). Leo Strauss bunu kamu yararı (common good) kavramı ile ortaya koymuştur. Kamu yararı aslında, bir siyasal düzende herkesin değil sadece belli bir kesimin yararidir. Strauss'a göre, kamu yararını amaçlayan yasalar gerçekten de devletin kararıdır. Devlet var oluşunu onu kolektif bir varlık haline getiren anayasasına veya rejimine borçludur. Devlet; monarşi, cumhuriyet, demokrasi ve diğer yönetim biçimlerinden biri üzerine kurulabilir. Strauss, ülkeyi yöneten kesimin tercihinin rejimin biçimini belirlediğini iddia etmiştir. Dolayısıyla, devletin kararlarının aslında devleti yöneten kesimin kararları olduğunu savunmuştur. Strauss'a göre, demokratik bir rejimde bile bu durum değişmemektedir (Gunnel 1985: 342, 344-5). Demokrasiyi çoğunluğun çıkarının gözetildiği bir rejim olarak varsaymanın sorunlu olduğunu, çünkü her siyasal düzende fakirlerin çoğunlukta olduğunu ancak bu kesimin çıkarlarının yasaların oluşumunda belirleyici olmadığını ifade etmiştir. Kamu yararı, devleti kontrol eden küçük bir kesimin çıkarlarına göre düzenlenen yasalar ile belirlenir. Fakat bu kamu yararının aslında herkesin yararınaymış gibi davranılır. Strauss'a göre, kamu yararının aslında herkesin yararına olduğunu iddia edenler siyasal düzenin doğal bir oluşum olduğunu savunanlardır. Fakat Strauss'a göre devlet, uyuşimsal bir varlıkmiş gibi görünmektedir. Çünkü doğal bir varlık şiddete maruz kalmadan ortaya çıkar. Herhangi bir varlığa uygulanan şiddet, o varlığa mizacına yani doğasına aykırı bir şey yaptırır. Strauss bu gerekçe ile devletin şiddetle ve zorlama yoluyla kurulduğunu veya yıkıldığını savunmaktadır (Strauss 1965: 102-3; Pippin 1992: 450-51).

Modern devletin gelişiminde en önemli unsur, belli bir ülkede yaşayan herkesin bakış açılarının uyumlulaştırılmasını sağlayan ve herkes için geçerli olan standart rollerin, kuralların ve kurumların inşa edilmesi olarak gösterilebilir. Bertrand Russell'ın ifadesiyle gücün üç unsuruna da (askeri güç, ekonomik güç ve kanaat oluşturma gücü) sahip olan (1976: 168)

merkezi otoritelerin 16. yüzyılda ortaya çıkışı, belli bir ülkedeki toplumsal, siyasal ve iktisadi birliğin kurulması yönünde standardizasyonu hızlandırmıştır. Ülke genelinde konuşulan çeşitli diller ve lehçeler yerini ulusal dile bırakmıştır. Ölçü ve tartı birimleri başta olmak üzere ticareti düzenleyen kurallar ülke genelinde standartlaştırılmıştır. Feodal siyasal düzenin parçalı iktidar anlayışı yerini yasama, yürütme ve yargı erklerinin tek bir merkezde toplandığı bir düzene dönmüştür. Bu erklerden çıkan kararlar ülkenin her yerinde geçerli hale gelmiştir. Vatandaşların kendi aralarındaki anlaşmazlıklarda kendi davalarının hâkimi ve ceza vericisi olmasından kaynaklanan uyuşmazlıklar devletin meşru şiddet tekeline eline geçirmesiyle ortadan kalkmıştır. Eğitim kurumlarında standart eğitim müfredatı ve zorunlu ilkökul eğitimi uygulanmıştır. Bakış açılarının uyumlulaştırılmasını sağlayarak bir düzen inşa etmede modern devletin belki de en önemli başarısı, ulus bağıyla bir ülkede yaşayan herkesi aynı devletin vatandaşı olarak görmesini sağlayan ulusal bakış açısını inşa etmesi gösterilebilir. Devletin ülke içinde kurduğu düzeni mümkün hale getiren, yani ülke içindeki insanların bakış açılarını uyumlulaştıran pek çok kural ve kurum örneği verilebilir. Söz konusu örneklerde vurgulanması gereken unsur sosyal eylemin gerçekleşmesi için gerekli olan aktörlerin bakış açılarının uyumlulaştırılmasının kendiliğinden gerçekleşmediğidir.

Düzenin varlığı için bir otoritenin gerekliliği argümanını ortaya atarken devletler arası ilişkilerde böyle bir otoritenin olmadığı için uluslararası ilişkilerde de bir düzenin olmadığı sonucu çıkarılabilir. Fakat bu çalışmada böyle bir çıkarım yapılmamıştır. Uluslararası ilişkilerde meşru şiddet tekeline sahip bir dünya devleti olmasa da farklı bir tür otorite anlayışı ile farklı tarihsel dönemlerde çeşitli uluslararası düzenlerin inşa edildiği iddia edilmiştir.

Uluslararası İlişkilerde Uyuşmsal Siyasal Düzenin Varlığını Açıklamak

Uluslararası İlişkilerde büyük güçlerin çeşitli dönemlerde bir araya gelerek devletler arası ilişkilerde takip edilecek rolleri, kuralları ve kurumları oluşturdukları görülmektedir. Büyük güçlerin -ülke içinde nihai otorite olan devlete benzer biçimde- devletler arasında bakış açılarını uyumlulaştırarak çeşitli siyasal düzenler kurduğu iddia edilebilir. Westfalyan düzen buna verilebilecek örneklerden biridir.

Ortaçağ'a hakim olan hiyerarşik feodal siyasal düzende otoritenin kaynağı Papalıkta ve Kutsal Roma İmparatorluğundaydı (Yurdusev 2013: 36-37). Feodal siyasal düzende lord ile vasal arasında kurulan hiyerarşik ilişkide her bir lord kendine bir vasal belirleme hakkına sahipti. Vasalların da kendine yeni vasallar belirleme hakkına sahip olduğu bu düzende her bir lord kendi vasalına fief olarak bir toprağı verirken bu toprak üzerinde yasama, yürütme ve yargı

Uluslararası İlişkiler Teorilerinde Siyasal Düzenin Doğallığı:

Leo Straussçu Bir Analiz

erkini devretmiştir. Kendi ülkesinde meşru şiddet tekeline eline geçiren egemen devletlerin Avrupa'da ortaya çıkışı feodal siyasal düzenin sonunu getirmiştir. Fief ülkeye, lord ile vasal arasındaki parçalı iktidar anlayışı ise bölünemez bir bütün olan egemenliğe dönüşmüştür. Her ülkede kendisinin üstünde bir otorite tanımayan egemen devletlerin ortaya çıkışı, devletler arasındaki ilişkilerin nasıl sürdürüleceği sorusunu ortaya çıkarmıştır. Avrupalı büyük güçler bu sorunu Roma İmparatorluğunun özel hukukundan yaptıkları çeşitli adaptasyonlar ile çözmüşlerdir. Roma özel hukukunda mülk (dominium) sahibi erkeklerin kendi mülklerinde sahip olduğu çeşitli haklar ve yükümlülükler vardı. Mülk sahibi bir erkek kendi mülkiyeti üzerinde istediği tasarrufta bulunabilirken onun gibi mülk sahibi diğer erkeklerin mülkiyetini ihlal etmemesi ve ona saygı göstermesi gerekmektedir. Avrupalı büyük güçler Westfalyan düzeni Avrupa'da inşa ederken Roma hukukunun bu özel mülkiyet kurumundan faydalanmıştır. Mülk sahibi kişiler egemen devletler olarak, dominiumlar da devletlerin ülkesi (territory) olarak ele alınmıştır. Bu analoginin devamında devletlerin birbiriyle eşit olduğu, birbirlerinin ülkesel egemenliğine saygı göstermesi gerektiği ilkesi çıkarılmıştır (Brown 2010: 217-8; Bacık 2007: 21-27; Özlük 2014: 136-9). Westfalyan düzende uygulanacak pek çok kural ve kurum böylece Roma özel hukukundan analogiler yaparak devletlerarası ilişkilerde uygulanmaya çalışılmıştır (Guzzini ve Leander 2017: 179).

Westfalyan düzen hangi aktörlerin devlet olarak tanınabileceğine ilişkin kuralları, devlet rolünü oynayan aktörlerin takip edebileceği meşru kuralları ve kurumları belirlemiştir. Diplomasi ve uluslararası hukuk bu kurumlardan en önemlileri olarak nitelenebilir. Bu düzeni inşa eden ve gözeten ise Avrupalı büyük güçler olmuştur. Büyük güçlerin bu düzenin gözeticisi olduğuna ilişkin argüman, uluslararası ilişkiler literatüründe güç dengesi sistemi olarak adlandırılan kurumun işleyişine bakılarak desteklenebilir.

Güç dengesi sistemi, görece birbirine eşit kapasiteye sahip olan ve sayıları en az beş olan büyük güçlerin etrafında irili ufaklı pek çok devletin bulunduğu Avrupa'da 18. ve 19. yüzyılda gelişmiştir. Sistemin temel ilkesi, söz konusu beş büyük güçten herhangi birinin çok güçlenerek diğerlerini ortadan kaldırmaması üzerine kurulmuştur. Bu doğrultuda büyük güçlerden birinin aşırı güçlenmesi veya sistemi ortadan kaldıracak koalisyonlar oluşturması girişimleri diğer büyük güçler tarafından önlenmeye çalışılmıştır. Her büyük gücün benzer eğilimi, öteki büyük güçlerin karşı hamleleri tarafından etkisiz hale getirilmesiyle sistem büyük güçler tarafından düzenlenmiştir ve sürdürülmüştür (Arı 1990: 105). Morton A. Kaplan, güç dengesi sistemi olarak adlandırdığı bu düzende büyük güçlerin takip ettiği ve gözettiği çeşitli

kuralların olduğunu ortaya koymuştur: 1) Her devlet kapasitesini artırmaya çalışır. Çatışma ihtimalinde savaş yerine görüşmeyi tercih eder. 2) Kapasitesini artıramayacağını fark eden devlet durumu kabul etmek yerine savaşa başvurur. 3) Büyük güçlerden birinin bu rolünü kaybetmesi söz konusu ise savaş sürdürülmez. 4) Sistem içinde başat güç olmaya çalışan devlete ve koalisyonlara karşı diğer büyük güçler birlikte hareket eder. 5) Ulusüstü bir örgütlenme ideale bağlı olarak kendi ilkelerini ötekilere benimsetmeye çalışan devletler sınırlandırılır. 6) Yenilmiş bir büyük gücün bu statüsünü kaybetmesi yerine tekrar büyük güç olarak sisteme dahil edilmesi tercih edilir. Kapasitesini geliştirerek büyük güç olmaya çalışan devletler büyük güç olarak diğerleri tarafından kabul edilir (Kaplan 1968: 390-1). Kaplan, ilk kurala örnek olarak Avrupa Uyumunu göstermiştir. Bismarck'ın 1866'da Sadowa Savaşında Avusturya'yı yok etme imkânı olmasına rağmen Avusturya'nın büyük bir güç olarak sistemde kalmasını tercih etmesini üçüncü kurala örnek vermiştir. Napolyon'a karşı diğer büyük güçlerin bir araya gelerek savaşmasını dördüncü kurala; Fransız Devriminin ilkelerine karşı eski rejimi korumak doğrultusunda diğer büyük güçlerin tutumunu beşinci kurala örnek vermiştir. Son kurala örnek olarak Napolyon Savaşları sonrası yenik düşen Fransa'nın tekrar büyük güç olarak sisteme dahil edilmesini göstermiştir (Kaplan 1957: 687-691).

Doğalcı siyasal düzen anlayışı pozitivistin etkisiyle uluslararası ilişkiler teorilerinde baskın bir konum elde etmiştir. Ereksel nedensellik anlayışına sahip olan ve pozitivist olmayan İngiliz okulu ve inşacılık teorileri bile doğalcı siyasal düzen anlayışının baskınlığından bir şekilde etkilendiği söylenebilir. Bu doğrultuda artık, çalışmada ortaya koyulan doğalcı siyasal düzen anlayışı ve uyuşmsal düzen anlayışlarının ana akım uluslararası ilişkiler teorileri üzerindeki etkisini inceleyebiliriz.

Doğal Siyasal Düzen Anlayışına Dayalı Olan Uluslararası İlişkiler Teorileri

Ülke içinde bir otoritenin varlığı ve bu otoritenin standartlaştırdığı roller, kurallar ve kurumlar aktörlerin bakış açılarını uyumlulaştırmaktadır. Düzenin, bu bağlamda ülke içinde bile kendiliğinden ortaya çıkmadığı görülmektedir. Bu argüman kaçınılmaz bir şekilde, düzenin doğal olduğu varsayımına dayalı olan ana akım Uluslararası İlişkiler teorileri ile çatışmaktadır. Bu aşamada söz konusu teorilerden yapısal realizmin, liberalizmin, neo-liberal kurumsalcılığın, İngiliz okulunun ve inşacılığın doğal siyasal düzen anlayışını benimsemeleri ele alınacaktır.

Waltz'un Yapısal Realizmi

Kenneth Waltz'un teorisinin büyük ölçüde pozitivist bilim anlayışı üzerine dayalı olması onun siyasal düzen anlayışının doğalcı olmasına yol açtığını söyleyebiliriz. Waltz, aktörlerin

Uluslararası İlişkiler Teorilerinde Siyasal Düzenin Doğallığı:

Leo Straussçu Bir Analiz

öznitelikleri (attributes) ve birbiriyle olan etkileşimlerine dayalı bir uluslararası politika teorisinin inşa edilmesinin mümkün olmadığını iddia etmiştir. Bu çalışmada tekillik problemi olarak adlandırılan sorunun, pek çok sayıda değişkeni analize dahil ettiğini belirtip bu durumun uluslararası politikayı açıklarken işimizi zorlaştırdığını belirtmiştir (Kolasi 2016: 140-41). Waltz'a göre, bütünü oluşturan parçaların özniteliklerine ve bütünü oluşturan parçaların etkileşimlerine odaklanan teoriler indirgemecidir. İndirgemeci teoriler bütünü oluşturan parçaların açıklanmasıyla bütünün de anlaşılacağı varsayımına dayalıdır (Ersoy 2014: 173-4). Fakat Waltz'a göre, indirgemeci teoriler aktörlerin psikolojik ruh hallerini, her bir devletin kendine has kültürel, tarihi ve geleneksel özelliklerini, her bir devletin kendine has siyasi kurumlarını analize dahil ettiği için tekillik problemini daha da derinleştirmektedir. Waltz'a göre bütünü oluşturan parçaların özellikleri ve bütünü oluşturan parçaların etkileşimi yerine bütünü (yani sistemi veya düzeni) düzenleyen ilkeler tespit edilerek uluslararası politikadaki süreklilik ve düzenlilik unsurları tespit edilebilir. Waltz, sistemik teori adını verdiği bu bakış açısının yalınlık (parsimony) sağlayarak pek çok değişkeni teoriden soyutladığını ve tekillik sorununu çözeceğini öne sürmüştür (Waltz 2015: 27-8, 77, 102).

Waltz'a göre, teori herhangi bir düzendeki süreklilik ve düzenlilik unsurlarını açıklamalıdır. Söz konusu düzenlilik ve süreklilik unsurları aktörlerin eylemlerini gerçekleştirirken nedensellik işlevi sağlar. Bu unsur ise, aktörlerin etkileşimlerinin sonuçlarının belli aralıklarda kalmasını sağlamaktadır. Waltz'a göre, devletlerin karar alıcılarının birbiriyle etkileşimlerinde nedensellik unsuru olmadığı için karar alıcıların davranışları belirsizdir. Belirsiz davranışları açıklamaya çalışan bir uluslararası politika teorisi inşa etmek mümkün değildir (Keohane 1986: 14). Waltz, karar alıcıların etkileşimine odaklanarak düzeni açıklamaya çalışan teorileri indirgemeci olarak nitelerken aktörlerin sosyal etkileşiminden ve amaçlarından bağımsız olarak düzenin kendiliğinden ortaya çıktığını varsaymaktadır. Waltz'un teori anlayışının onun düzen anlayışının bir yansıması olduğu söylenebilir. Waltz'a göre düzen uyuşmsal değildir, doğaldır. Bu argümanı temellendirmek adına Waltz'un sistem anlayışına kısaca bakmak gerekmektedir.

Waltz'a göre sistem, birbiriyle etkileşen birimler ve yapıdan oluşmaktadır. Waltz, birbiriyle etkileşen birimlere odaklanarak sistemi açıklamanın tekillik sorunu nedeni ile mümkün olmadığını altını çizip bunun yerine sistemin yapısal unsurunu ele almamız gerektiğini ifade etmiştir. Waltz'a göre yapı, sistemdeki süreklilik ve düzenlilik unsurları açıklamamıza imkân sağlayacak neden-sonuç bağlantısını sağlamaktadır. Waltz'un tanımında

yapı, girdiler çeşitliliğine rağmen sonuçlarda bir örüntü (pattern) oluşmasını sağlayan bir mekanizmadır. Waltz'un yapıyı açıklamak için verdiği örnek onun düzen anlayışının doğal olduğunu gösterdiği için üzerinde durulmalıdır. Waltz'a göre çeşitli besinlerden alınan şekerin karaciğer sayesinde vücutta belli bir oranda tutulması yapıya örnektir. Her biri farklı bir renge, biçime ve tada sahip olan çeşitli besinler vücuda girdiğinde (vücudu bir sistem olarak ele aldığımızda) sistemde karaciğer yapısal bir mekanizma olarak sistemdeki şeker oranını belli bir oranda düzenlemektedir. Waltz, toplumsal sistemlerde de aynı doğadaki gibi bir yapısal unsurun bulunduğunu iddia etmektedir. Toplumsal sistemlerde yapı, aktörlerin niyetlerinden ve amaçlarından bağımsız olarak aktörlerin davranışlarını sınırlandırmakta ve biçimlendirmektedir. Doğadaki yapıların aksine toplumsal sistemlerdeki yapıların görülmediğini, ancak aktörlerin davranışlarını ödüllendirdiğinde veya cezalandırdığında toplumsal sistemlerdeki yapıların fark edildiğini söylemiştir (Pektaş 2022: 139-140).

Waltz'un sistem ve yapı analizinde düzenin uyuşmsal olmadığı görülmektedir. Waltz, doğadaki doğa yasaları gibi düzenleyici ilkelerin toplumsal ilişkilerde de var olduğunu benimsemektedir. Belli bir yükseklikten bırakılan çeşitli büyüklükte, renkte ve biçimde taşlar söz konusu farklılıklara rağmen yer çekimi yasası (neden) ile yere düşmektedir (sonuç). Waltz, fiziksel eylemi açıklayan doğa yasaları gibi, toplumsal eylemi açıklayan ilkeleri bulmak isterken sosyal eylemi fiziksel eylem gibi açıklama yanılıısına kapılmıştır diyebiliriz. Waltz, sosyal eylemi mümkün kılan aktörlerin bakış açılarının uyumlulaştırılması meselesini açıklamak yerine bu meseleyi tamamen göz ardı etmiştir. Waltz'un bu tutumu, düzenin uyuşmsal karakterini yok sayıp doğadaki gibi kendiliğinden oluşmuş bir düzenin insan iradesinden bağımsız olarak toplumsal ilişkilerde de var olduğunu iddia etmesine yol açmıştır. Waltz, "... [d]üzen bir düzenleyici olmadan hüküm sürebilir; uyarlanmalar bir uyarlayıcı olmadan yapılabilir, görevler bir dağıtıcı olmadan dağıtılabılır..." ifadesiyle (Waltz: 2015: 98) düzen anlayışının uyuşmsal değil, doğalcı (naturalistic) olduğunu net bir şekilde ortaya koymuştur. Waltz'un düzen anlayışında, aynı doğada olduğu gibi irade sahibi bir aktör veya aktörler, düzeni inşa etmemektedir. Aynı doğadaki mekanik düzenin bir faili olmadığı gibi Waltz'un düzeninin de aktörlerin amaçlarından ve iradelerinden bağımsız bir doğal mekanik düzene sahip olduğu görülmektedir.

Waltz, herhangi bir siyasal sistemde bir otoritenin var olup olmamasına göre iki tür düzenleyici ilkenin olduğundan bahsetmektedir. Devletlerin ülke içinde kurdukları düzen hiyerarşiktir. Uluslararası politikadaki sistemin ise anarşik olduğunu ifade etmiştir (Sönmezoğlu 2005: 117-8). Sistem ve anarşi kavramlarının birbiriyle çelişen ifadeler olduğunu,

Uluslararası İlişkiler Teorilerinde Siyasal Düzenin Doğallığı:

Leo Straussçu Bir Analiz

anarşinin olduğu bir yerde düzenin olmayacağına ilişkin çıkarımın hatalı bir varsayım olduğunu savunmuştur. Waltz, uluslararası politikada meşru şiddet tekeline sahip bir devlet olmasa da uluslararası politikada anarşinin düzenleyici bir ilke olarak işlev gördüğünü iddia etmiştir (Waltz 2015: 113; Brown ve Ainley 2013: 56). Waltz'un düzen anlayışının uyuşmsal olmadığı dikkate alındığında bir dünya devleti olmasa da uluslararası politikada bir düzenin var olduğunu iddia etmesi şaşırtıcı bir önerme olmaktan çıkmaktadır. Waltz; siyasi, askeri, ekonomik ve toplumsal etkileşime giren aktörlerin bakış açılarının nasıl uyumlulaştığını teorisinden soyutlamıştır. Uluslararası politikada düzeni aktörlerin davranışlarını sınırlandıran ve düzenleyen doğa yasası benzeri bir işlev atfettiği anarşi kavramıyla açıklamıştır.

Waltz'a göre, "... [h]içbir devlet hem kendisini hem de diğerlerini kısıtlayacak bir yapının oluşumuna katılmayı amaçlamaz. Uluslararası politik sistemler, ekonomik piyasalar gibi, köken itibarıyla bireyci, kendiliğinden yaratılmış ve amaçlanmamıştır..." (Waltz 2015: 116) Uluslararası politikanın anarşik yapısı, devletlerin hayatta kalmak için kendi başarılarının çaresine bakmaya sevk etmektedir. Devletler kendi başarılarının çaresine bakmaya çalışırken bazı devletlerin uygulamaları ve kurumsal yapısı diğer devletlerin de onları taklit etmesine yol açmaktadır. Başarılı devletlerin taklit edilmesi, uluslararası politikada devletler arasında işlevsel bir benzerlik yaratmaktadır. Waltz'a göre, uluslararası politika bu yüzden birbirlerinin faaliyetlerinin aynısını yapan devletlerden oluşmaktadır. Devletler arasındaki farklılığı yaratan unsur ise benzer işlevleri gerçekleştirmeye çalışırken sahip oldukları farklı kapasiteleridir. Waltz, devletlerin kapasitelerinin dağılımının sistemin tanımlanmasında önemli bir rolü olduğunu söylemiştir (Waltz 2015: 122-3). Çok kutuplu sistem, iki kutuplu sistem ve tek kutuplu sistem adlandırmaları birkaç devletin kapasitesinin sistemdeki diğer devletlerin kapasitesine kıyaslanmasıyla elde edilmektedir. Waltz'a göre, sistemin dönüşümü ancak düzenleyici ilkenin anarşiden hiyerarşiye dönüşümüyle mümkündür. Bir dünya devletinin kurulmasının pratikteki imkansızlığı nedeniyle sistemik bir dönüşümden bahsetmek gereksizdir. Düzenleyici ilke olarak anarşinin varlığı ve devletlerin işlevsel benzerliği aynı doğa yasaları gibi tarihötesi bir işleve kavuşturulmuş olmaktadır. Bu yüzden uluslararası politikadaki sistemin sadece değişiminden bahsedilebilmektedir (Waltz 2015: 127). Devletlerin kapasite dağılımına göre sistem çok kutupluluktan çift kutupluluğa veya çift kutupluluktan çok kutupluluğa doğru değişebilmektedir. Bu durum ise uluslararası politikada ideoloji ve milliyetçilik gibi "indirgemeci" unsurların analizlerden soyutlanıp sadece askeri ve ekonomik güce, yani pozitivist anlamda ölçülebilir değerlere dayalı bir düzen analizi yapmaya

dönüşmektedir. Böylece, uluslararası politikada düzen analizi basitçe kimin ne kadar askeri güce ve ekonomik büyüklüğe sahip olduğuna indirgenmektedir (Waltz 2015: 163-4). Dolaylı olarak, uluslararası politikada kapasite dağılımı ile düzen eşanlamı hale gelmektedir.

Waltz'un yapısal realizmi, devletler arası ilişkilerin anarşik olmasına rağmen yani düzeni inşa edecek ve gözetecek bir otorite olmamasına rağmen uluslararası politikada bir sistemin kendiliğinden ortaya çıktığını iddia etmektedir. Waltz'un yapısal realizmi bu bağlamda büyük güçlerin kurduğu ve gözettiği 19. yüzyıl güç dengesi kurumunu, 20. yüzyılın Milletler Cemiyeti ve Birleşmiş Milletler örgütlerini sorgulamamıza imkân vermeyen bir uluslararası politika teorisi sunmaktadır. Söz konusu örgütler döneminin büyük devletlerinin çıkarları doğrultusunda faaliyette bulunurken Waltz'un teorisi bu düzenlerin doğal olduğunu iddia ederek yerleşik düzeni bir şekilde meşrulaştırmaktadır iddiasında bulunabiliriz.

Waltz'un yapısal realizmi gibi liberalizmin ve onun türevi neo-liberal kurumsalcılığın doğalcı siyasal düzen anlayışına sahip olduğu söylenebilir. Waltz'un yapısında aktörlerin bakış açılarını uyumlulaştıran unsurlar anarşi, kendi başının çaresine bakma ve işlevsel benzerlikten oluşmaktadır. Liberalizm ve neo-liberal kurumsalcılıkta aktörlerin bakış açılarını uyumlulaştıran unsurlar rasyonalite ve faydadır.

Liberalizm ve Neo-Liberal Kurumsalcılık: Rasyonalite ve Faydanın Yarattığı Doğal Siyasal Düzen

Liberal ideoloji pek çok sosyal bilim dalının yanı sıra siyaset bilimi ve uluslararası politikayı derinden etkilemiştir. Bu çalışmada ortaya koyulan doğal siyasal düzen anlayışına liberalizmin ve liberal kurumsalcılığın (neo-liberalizm) sahip olduğu söylenebilir. Bu iddiayı göstermek adına analize liberalizmin babası olarak nitelenen John Locke'un toplum sözleşmesi teorisiyle başlayabiliriz. Locke, Thomas Hobbes gibi, devletin olmadığı durumu doğa hali olarak nitelmiştir. Hobbes'un aksine, Locke'un doğa hali herkesin birbiriyle çatıştığı bir savaş hali değildir (Nye 2007: 3-4). Locke, doğa halinde hayat, özgürlük ve mülkiyet gibi doğal hakların var olduğunu iddia etmiştir. Söz konusu doğal haklar akıl sahibi insanlar tarafından keşfedilebilir. İnsanın rasyonel bir varlık olduğunu iddia eden Locke, rasyonel insanların birbirlerinin doğal haklarına saygı duyduğu bir toplumun varlığından bahsetmektedir. Locke'a göre, aklını kullanmayan insanlar doğa halindeki temel hakları ihlal etmektedir. Doğal hakları ihlal edilen kişiler kendilerini savunmak hakkına sahiptir. Doğal hakları ihlal eden kişileri tespit etmek ve cezalandırmak işi doğa halinde bir karmaşa yarattığı için rasyonel insanlar bir araya gelip bir toplumsal sözleşme ile devleti yaratmıştır. Böylece, doğal hakların gözetilmesi ve ihlal

Uluslararası İlişkiler Teorilerinde Siyasal Düzenin Doğallığı:

Leo Straussçu Bir Analiz

edenlerin cezalandırılması işlevini devlete devretmişlerdir (Locke 1980: 46). Locke'un doğal haklar kavramı ve insanın rasyonel bir varlık olduğu varsayımı, bir otorite yani devlet olmadan siyasal bir düzenin var olabileceğini gösterdiği için doğal siyasal düzen anlayışına sahiptir diyebiliriz. Sosyal eylem için gerekli bir koşul olan bakış açılarının uyumlulaştırılması işlevini doğal haklar ve rasyonalite sağlamaktadır.

Locke'un yukarıda bahsedilen siyasal düzen anlayışı tarihsel süreçte pek çok düşünür tarafından geliştirilmiştir. Devletin yaratılması ile uluslararası politikada devletlerin aktör olduğu bir doğa hali ortaya çıkmıştır. Lockeçu siyasal düzen anlayışında, insanların aktörü olduğu doğa hali nasıl savaş hali değilse, devletlerin içinde bulunduğu doğa halinin de savaş hali olmadığı çıkarımı Emmerich de Vattel gibi teorisyenler tarafından dile getirilmiştir. Devletlerin içinde bulunduğu doğa halinde doğal haklar varlığını korumaktadır ve devletler arasında uyumu ve iş birliğini sağlamaktadır. Bazı devletler rasyonel davranmayarak diğer devletlerin doğal haklarını ihlal edebilmektedir. Liberal düşünürlerin bu soruna çözüm önerisi, devletlerin bir araya gelerek çeşitli kurumlar oluşturması olmuştur. Devletlerin oluşturacağı bu hükümetler arası kurumların doğal hakları ihlal eden devletlerin tespiti ve cezalandırılması işlevini yerine getirmesi Lockeçu mantık yürütülerek ileri sürülmüştür (Knutsen 2015: 167-8).

Locke'un temelini attığı liberalizmin çatışma ve iş birliği anlayışı sonraki teorisyenler tarafından geliştirilmiştir. Thomas Paine, Amerikan bağımsızlık savaşında siyasal otoritenin en zayıf olduğu dönemde bile doğal haklara saygı duyulmasının bir sonucu olarak 13 kolonide uyum ve iş birliğinin devam ettiğini savunmuştur (Walker 2000: 56). Liberal teorinin doğal haklara ve insanın rasyonel bir varlık olduğuna inancı, devletin toplumsal hayata, ticari ilişkilere müdahale etmediği, sadece söz konusu doğal hakların koruyucusu, gözeticisi olduğu sınırlı bir devlet anlayışının yaygınlaşmasına yol açmıştır. Sosyal eylem için gerekli olan uyum ve iş birliği zaten kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Devletin müdahale etmediği, sadece gözetici olduğu bir düzende refahın kendiliğinden gerçekleşeceğine ilişkin liberal argümanın Locke'un doğal siyasal düzen anlayışının bir çıktısı olduğu rahatlıkla söylenebilir. Liberal bakış açısında serbest ticaretin, devletlerin vatandaşları arasında her türlü etkileşimin serbestçe yapılmasının devletlerin yanı sıra insanların tamamının refahını artıracaklarını iddia etmesi liberalizmin doğal siyasal düzen anlayışının bir diğer bariz göstergesidir. Adam Smith'in 'görünmez el' kavramı (Smith 1997: 593-4), David Ricardo'nun 'karşılaştırmalı üstünlük' ve Jeremy Bentham'ın faydacılık kavramı kavramı söz konusu doğal siyasal düzen anlayışına dayalı olarak inşa edilmiş kavramlardır (Özpek 2014: 139).

Jeremy Bentham bireysel çıkar ile toplumun çıkarı arasındaki doğal uyumun işleyişini faydacılık (utilitarianism) kavramıyla açıklamaya çalışmıştır diyebiliriz. Bentham, insanın acı veren davranışlardan kaçınmasını ve hazzı artıracak davranışlara yönelmesini mutluluk olarak tanımlamıştır. Bentham, insanların mutluluğu elde etmeye çalışırken ötekileri ile etkileşiminde rehber olan unsurun fayda olduğunu belirtmiştir. Rasyonel olan insanlar eğer özgür olabilirse ötekileri ile olan etkileşimlerinde en yüksek faydayı elde etmeye çalışacaklardır ve bu durum herkesin mutluluğunu artıracaktır. Bentham böylece fayda maksimizasyonu yapmaya çalışan insanların çıkarları arasında çatışma yerine doğal bir uyumun ortaya çıkacağını söylemektedir (Heywood 2004: 357-9). Bentham, liberalizmin temel varsayımlarına faydacılık anlayışını dahil ederek uluslararası ilişkilere ilişkin çıkarımlar yapmıştır. Avrupalı devletlerin sömürgeciliği bırakmasının ve serbest ticarete yönelmesinin herkesin refahını artıracığını iddia etmiştir. Sömürgelerini korumak ve yeni sömürgeler elde etmek için ordulara harcanan paranın üretime ve yatırıma ayrılmasının herkesin faydasına olacağını savunmuştur. Bentham, uluslararası anlaşmazlıkların çözülmesi için bir devletler meclisi önermiştir. Bu meclisin fiziksel bir yaptırım gücü yoktur. Bentham'a göre, devletler birbiriyle ilişkilerinde rasyonel olurlarsa eylemlerinden alacakları faydayı artırmaya çalışacaklardır. Devletler meclisi ise rasyonel davranmayan devletleri bir kamuoyu mahkemesi gibi yargılayacaktır. Kuralları ihlal eden devletler ortak faydadan mahrum kalacakları için kendi eyleminin rasyonel olmadığını fark edip doğal uyuma katılmak zorunda kalacaktır. Bentham'a göre, böylece devletler arasında çıkarların doğal uyumu anlaşmazlıkları çözecektir (Elias ve Sutch 2007: 66-67).

Faydayı artırmak güdüsüyle hareket eden insanlar arasında çıkarların doğal bir uyumu vardır argümanından siyasal düzenin doğallığına ilişkin iki popüler tezin ortaya çıktığı söylenebilir. Demokratik barış tezi ve liberal barış tezi, bireylerin çıkarlarının doğal uyumuna müdahale eden devletlerin uluslararası politikada savaşa yol açtığını iddia etmektedir. Liberal teoriden üretilen söz konusu iki teorinin (Burchill 2005: 58-59) bu çalışmada ortaya koyulan doğal siyasal düzen anlayışını benimsediğini iddia edebiliriz. Bireyler arasındaki çıkarların uyumunun ise bireyler arasında karşılıklı bir bağımlılık yarattığı iddia edilmektedir. Uluslararası İlişkiler disiplinindeki neo-liberal kurumsalcı teori, bu yüzden kompleks karşılıklı bağımlılık (complex interdependence) kavramı üzerinde durmuştur (Keohane ve Nye 2012: 20-21).

Liberal teorideki rasyonel insan ve faydasını maksimize etmeye çalışan insan aktör yerini, neo-liberal kurumsalcılık teorisinde rasyonel devlet ve faydasını maksimize etmeye çalışan devlet aktöre bırakmıştır. Ticaretin önündeki engellerin kaldırılması ve serbest ticaretin

Uluslararası İlişkiler Teorilerinde Siyasal Düzenin Doğallığı:

Leo Straussçu Bir Analiz

devletlerin arasındaki savaşlara son verip insanların refahını artıracığı argümanı neo-liberal kurumsalcılık tarafından tekrar edilmiştir. Neo-liberal kurumsalcılık bu bağlamda devletler arasında oluşturulacak kurumların kilit bir role sahip olduğunu vurgulamaktadır. Bu konuda Avrupa Birliği'nin elde ettiği başarı sıklıkla örnek gösterilmektedir. İki büyük dünya savaşı ve çok sayıda savaşın yaşandığı Avrupa kıtasında Avrupa Birliği; Almanya ve Fransa gibi iki ezeli rakibin arasındaki çıkar çatışmasını birbiriyle görece uyumlu bir hale dönüştürmüştür (Burchill 2005: 64). Söz konusu dönüşümde Avrupa'da ticaretin önündeki engellerin kaldırılmasının önemli bir payının olduğu görülmektedir. Robert Keohane ve Joseph Nye, devletlerin uluslararası kurumlara üye olmasıyla sadece dar kapsamlı olarak tanımladıkları çıkarlarının genişlemediğini aynı zamanda devletler arasında iş birliğinin önünde büyük bir engel olan egemenliğin öneminin zayıfladığını ifade etmişlerdir (Keohane ve Nye 2012: 106, 195-6, 249).

Liberal kurumsalcı teorisyenler bir dünya devleti olmaması nedeniyle uluslararası ilişkilerin anarşik olduğu bağlamında realistler ile hemfikirdir. Bu anarşinin devletler arasında iş birliğine engel olmadığını belirterek realistlerden ayrılmaktadırlar (Pierson 2014: 227-8). Devletler arasında kurulacak uluslararası kurumların iş birliğine ortam hazırlayacağını savunmaktadırlar. Söz konusu kurumlar sadece uluslararası örgütlerden oluşmamaktadır. Deniz hukuku gibi, devletlerin davranışlarını düzenleyen çeşitli konulardaki kurallar geniş kapsamlı kurum anlayışının parçasını oluşturmaktadır. Liberal kurumsalcılar resmi olmayan kurumları ise uluslararası rejimler olarak adlandırmıştır. Devletlerin çıkarlarının örtüştüğü alanlarda inşa edilen rejimler; içerdiği ilkeler, normlar, kurallar ve karar alma prosedürleri bu rejimlere taraf olan devlet arasındaki ilişkileri düzenlemektedir (Burchill 2005: 64). Rejimler ve kurumlar devletlerin birbiriyle etkileşimlerinde nedensellik işlevini yerine getirirken devletlerin davranışlarını sınırlandırarak öngörülebilirliği artırmaktadır. Devletlerin üstünde bir otoritenin olmadığı uluslararası ilişkilerin anarşik ortamında böylece güven ve istikrar sağlanabilmektedir.

Liberal kurumsalcılar, devletlerin birbiriyle ilişkilerinde ötekilerin ne kazandıklarından çok her bir devletin kendi çıkarlarını ne kadar artırabildiğine odaklandıklarını iddia etmektedir. 'Mutlak kazanç' olarak niteledikleri bu durumu gerçekleştirmeye çalışan devletler için rejimler önemli bir işleve sahiptir. Rejimler devletler arasında iş birliğini artırmak, kuralların ihlal edilip edilmediğini denetlemek, ihlal edenleri kurallara uymaya zorlamak ve hile yapanları cezalandırmak gibi pek çok rolü oynamaktadır. Rejimlerin oynadığı söz konusu roller, uluslararası ilişkilerin sıfır toplamlı bir oyun olmaktan çıkarmaktadır (Sterling-Folker 2010: 114-5). Ötekiler ile etkileşime geçerek aldıkları faydayı artırmaya çalışan devletlerin,

realistlerin iddia ettiği gibi ‘göreceli kazanç’ peşinde koşan aktörler olmadığını iddia etmektedirler (Yanık 2015: 45).

Liberalizm teorisinin ve neo-liberal kurumsalcı teorisinin siyasal düzen anlayışının doğal olduğu söyleyebiliriz. İnsanların ve devletlerin sosyal eylemini mümkün kılan bakış açılarının uyumlulaştırılması işlevi, düzen kurucu bir otorite olmadan da gerçekleşmektedir. İnsanların rasyonel bir varlık olması ve ötekiler ile etkileşime geçerek aldıkları faydayı artırma çabası kendiliğinden bakış açılarının uyumlulaştırılmasına imkân sağlamaktadır. Liberal bakış açısından devletler ve uluslararası kurumlar doğal olan siyasal düzende uyumu bozanların tespiti ve cezalandırması işlevini yerine getirmesi beklenmektedir. Gece bekçisi devlet ve sınırlı devlet gibi betimlemelerin yapılmasının arkasında söz konusu doğal siyasal düzen anlayışının olduğu söylenebilir. Liberal bakış açısı bu gerekçeyle koruyucu ve gözetici rolünü aşarak doğal siyasal düzendeki uyuma müdahale eden devletleri bir sorun olarak ele almıştır.

Liberalizm ve türevlerinin uluslararası ilişkilere ilişkin doğalcı siyasal düzen anlayışının yerleşik düzende bu düzenden faydalanan devletlerin çıkarlarını meşrulaştırdığı çıkarımı yapılabilir. Liberalizmin, en önemli doğal haklardan biri olarak nitelediği serbest ticaretin aslında herkesin çıkarına olduğu argümanı bu bağlamda örnek verilebilir. Az gelişmiş devletlerin ve gelişmekte olan devletlerin serbest ticaret rejimini uygularlarsa aynı Batılı devletler gibi gelişeceği ilişkin liberal tez iyi bilinmektedir. Ancak, serbest ticaretin gelişmiş devletlerin lehine ve diğer devletler aleyhine çalıştığı gerçeği çoğunluk tarafından kabul edilmektedir. Liberalizmin doğalcı düzen anlayışının bu doğrultuda bazı devletlere avantaj sağlayan bir siyasal düzeni verili almamıza yol açtığını söyleyebiliriz.

Liberalizmde aktörlerin bakış açılarının uyumlulaştırılması kendiliğinden gerçekleşmektedir. Doğal haklar, aktörlerin rasyonel olması ve aktörlerin fayda çoklayıcıları olmaları aktörlerin bakış açılarını kendiliğinden uyumlu hale getirmektedir. İngiliz okulu ve inşacılıkta da aktörlerin bakış açılarının doğal olarak uyumlu olduğu varsayımı benimsenmiştir. Bu iki teoriye göre, sürekli ve düzenli etkileşim içinde olan insanların davranışları zamanla çeşitli sosyal pratikleri, kuralları, kurumları ve rolleri kendiliğinden ortaya çıkarmaktadır.

İngiliz Okulunun ve İnşacılığın Pozitivist Olmayan Doğal Siyasal Düzen Anlayışı

Uluslararası ilişkilerdeki İngiliz okulu ve inşacılık teorileri; Waltz’un yapısal realizminin, liberalizmin ve neo-liberal Kurumsalcılığın nedensellik anlayışına zıt bir epistemolojik tutuma sahiptir. Uylaşımsal siyasal düzen anlayışı gibi ereksel nedensellik anlayışına sahip oldukları görülmektedir. Ancak, uylaşımsal siyasal düzen anlayışı gibi ereksel nedensellik anlayışına

Uluslararası İlişkiler Teorilerinde Siyasal Düzenin Doğallığı:

Leo Straussçu Bir Analiz

sahip olan İngiliz okulunun ve inşacılığın doğalcı siyasal düzen anlayışına sahip olduğu iddia edilebilir.³

Devletler arası ilişkilerde düzen ve anarşi hakkında inşacılık ve İngiliz okulunun benzer bir bakış açısına sahip olduğu söylenebilir (Karacasulu 2014: 118-9). İki teori de devletlerarası ilişkilerde meşru şiddet tekeline sahip bir dünya devletinin olmaması bağlamında uluslararası ilişkilerin anarşik olduğunu benimsemektedir. Fakat, iki teoriye göre de devletler uluslararası ilişkilerde bir toplumu oluşturmaktadır (Ateş 2013: 326-34; Linklater 2005: 84-85). Sürekli ve düzenli etkileşime giren aktörler arasında çeşitli rollerin, kuralların ve kurumların kendiliğinden oluştuğunu savunmaktadır. Söz konusu rollerin, kuralların ve kurumların devletler arası ilişkilerde nedensellik işlevi gördüğünü; meşru şiddet tekeline sahip olan bir dünya devleti olmasa da devletler arasındaki ilişkileri düzenlediğini belirtmektedir. Diplomasi, uluslararası hukuk, uluslararası örgütler, egemenlik ve güç dengesi gibi kurumların devletlerarasındaki etkileşimde öngörülebilirliği ve nedenselliği sağladığını ifade etmektedir (Linklater ve Suganami 2006: 101-8; Czapotowicz 2003: 29). Kuralların ve kurumların bu işlevi, etkileşime girecek aktörlerin önünde duran tekillik sorununu çözmelerine yardımcı olmaktadır. Kuralların ve kurumların söz konusu işlevi, etkileşime giren aktörlerin durumunu teorik olarak açıklamak isteyen araştırmacıların işini de kolaylaştırmaktadır.

İngiliz okulu ve inşacılığa göre; çeşitli roller, kurallar ve kurumlar devletler arasındaki ilişkilere nedensellik unsuru katarak tekillik meselesini ortadan kaldırmaktadır. Söz konusu iki teori diğer taraftan, sosyal eylemi mümkün kılan aktörlerin bakış açılarının uyumlulaştırılması hakkında benimsedikleri tutum ile uyuşumsuz siyasal düzen anlayışından ayrılmaktadırlar. İngiliz okulunun ve inşacılığın, devletler arası ilişkilerde düzenin doğal olması konusunda rasyonalist uluslararası ilişkiler teorileri ile aynı sonuca varmaları bu farklılığın en belirgin nedenidir. İngiliz okulu ve inşacılık, sürekli ve düzenli etkileşime giren aktörler arasında bir düzenin kendiliğinden ortaya çıktığını iddia ederek düzenin uyuşumsuz değil de doğal olduğu varsayımını benimsemiştir. Bu iki teoriye göre, Max Weber'in bahsettiği sosyal eylemin gerçekleşmesi için gerekli bir koşul olan aktörlerin bakış açılarının uyumlulaştırılmasının devletler arası ilişkilerde kendiliğinden gerçekleşmesi mümkün görünmektedir. Söz konusu iki teori, pozitivist epistemeolojiye karşı oldukları için, her biri kendi öznel bakış açısına ve kendi

³ İngiliz okulu ve inşacılığın benimsediği epistemolojik tutum bu çalışmanın ilk bölümünde ereksel nedensellik anlayışı kısmında anlatılan epistemolojik gelenekle benzer olduğu için İngiliz okulu ve inşacılığın epistemolojik tutumuna bu çalışmada detaylı olarak yer verilmemiştir.

hakikatine sahip olan devletlerin bakış açılarını uyumlulaştıracak doğa yasaları benzeri bir mekanizmayla düzeni açıklayamamaktadır. Ancak, bu eksikliği insanın sosyal bir varlık olduğu varsayımı ile kapatmaya çalışmışlardır. İngiliz okulu ve inşacılık, aktörlerin ülke içinde sürekli ve düzenli etkileşimlerinin kendiliğinden çeşitli toplumsal rolleri, kuralları ve kurumları oluşturduğunu ve devletin böylece ortaya çıktığını iddia etmektedir. Aynı ülke içindeki aktörler gibi devletlerin de uluslararası ilişkilerde bir toplum haline geldiklerini, bu toplumda çeşitli rollerin, kuralların ve kurumların meşru şiddet tekeline sahip bir dünya devleti olmasa bile bir düzen oluşturduğunu savunmaktadır. İngiliz okulu ve inşacılığın bu analojisinde gözden kaçırdıkları unsur, meşru şiddet tekeline sahip bir otoritenin bir ülkede ortaya çıkması ve onun söz konusu ülkede her biri farklı çıkarlara, bakış açılarına ve değerlere sahip insanların bakış açılarını meşru şiddet tekeli ve kanaat oluşturma gücü ile uyumlulaştırmasıdır. Çok kutuplu düzende büyük güçlerin, iki kutuplu düzende ise süper güçlerin uluslararası politikada bir düzen kurup bunu gözetmelerini dikkate almamalarıdır. İngiliz okulunun ve inşacılığın analogilerinde göz ardı ettiği bu unsur, yani sosyal eylem için bakış açılarını uyumlulaştıran bir otoritenin gerekliliğinin göz ardı edilmesi bu iki teorinin düzen anlayışını uylaşımalsılıktan doğalcılığa kaydırmıştır. Bu durum, devletlerarası ilişkilerde inşa edilen güç ve tahakküm ilişkisini dolaylı olarak doğallaştırmaktadır ve meşrulaştırmaktadır diyebiliriz.

SONUÇ

Bu çalışmada ortaya koyulan tekillik sorunu doğa bilimleri için ve sosyal bilimler için üstesinden gelinmesi gereken önemli bir zorluk olarak nitelenebilir. Modern bilim ereksel nedensellik anlayışını terk edip modern nedensellik anlayışı ile tekillik sorununu çözmüştür. Ancak sosyal bilimlerde doğa bilimlerindeki nedensellik anlayışının uygulanmak istenmesi çeşitli sorunlara yol açmıştır. Max Weber doğal eylem ve sosyal eylem (Hira 2000: 53-4, 56) arasında yaptığı ayırım ile bu soruna dikkat çekmiştir. Pozitivist sosyal bilim felsefesini benimsemiş olan teoriler sosyal eylemleri doğal eylemiş gibi nedensel olarak açıklamak istemektedir. Bu istek, söz konusu teorileri doğadakine benzer yapıları ve yasaları toplumsal ilişkilerde aramaya itmiştir. Bu bakış açısını Leo Strauss doğalcı siyasal düzen anlayışı olarak nitelendirmiştir. Strauss, çeşitli siyasal düzenlerde birbirinden farklı pek çok düzen anlayışı olduğu gerekçesiyle siyasal düzenlerin kendiliğinden ortaya çıkmadığını ortaya koymuştur. Strauss'a göre, her bir siyasal düzen onu tasarlayanların kendilerine ait değerlerine ve dünya görüşüne göre inşa edilmektedir. Söz konusu inşa sürecinde ise en demokratik toplumda bile çoğunluğun görüşlerinin o kadar da belirleyici olmadığını iddia etmiştir (Pippin 1992: 451, 454;

Uluslararası İlişkiler Teorilerinde Siyasal Düzenin Doğallığı:

Leo Straussçu Bir Analiz

Drury 2005: 92-3). Küçük bir azınlık ötekilere kendi bakış açılarını bir şekilde benimsettiğinde siyasal düzen uyuşmsal olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmada Strauss'un doğalcı siyasal düzen ve uyuşmsal siyasal düzen ayrımı, fenomenolojinin bilgi kuramı aracılığıyla temellendirilmeye çalışılmıştır. Sosyal eylem için gerekli bir önkoşul olan bakış açılarının uyumlulaştırılmasının nasıl sağlandığına ilişkin çeşitli varsayımların siyasal düzenin kökenine ilişkin yorum farklılığını yarattığı sonucuna varılmıştır. Bakış açılarının kendiliğinden uyumlulaştığını savunan teorilerin düzen anlayışının doğalcı olduğu tespiti yapılmıştır. Uluslararası İlişkiler disiplinde pozitivist olan yapısal realizm, liberalizm ve neo-liberal kurumsalcılık bu bağlamda doğalcı siyasal düzen anlayışına sahip olan teorilerdir. Yapısal realizmde bakış açılarını uyumlulaştıran; anarşi, kendi başının çaresine bakmak ve işlevsel benzerlik unsurlarıdır. Liberalizmde ve neo-liberal kurumsalcılıkta bu unsurlar; doğal haklar, aktörlerin rasyonel olması ve fayda çoklayıcıları olmalarıdır.

İngiliz okulu ve inşacılık teorileri pozitivism karşıtı bir bilim felsefesini benimsemektedir. Bu çalışmada uyuşmsal siyasal düzeni kavramsallaştırırken faydalanılan fenomenolojinin bilgi kuramına oldukça yakın olmalarına rağmen İngiliz okulu ve inşacılığın doğalcı siyasal düzen anlayışını benimsediği sonucuna varılmıştır. Söz konusu iki teori, insanların sosyal bir varlık olması varsayımıyla, sürekli ve düzenli etkileşim içinde bulunan insanlar arasında, bir otorite olmasa bile, toplumsal ve siyasal bir düzenin kendiliğinden ortaya çıktığını iddia etmektedir. İngiliz okuluna ve inşacılığa göre, sosyal eylem için gerekli olan aktörlerin bakış açılarının uyumlulaştırılması için bir otoritenin varlığı zorunlu değildir.

Siyasal düzenin kökenine ilişkin Leo Strauss'un ortaya koyduğu bu tartışmanın içinde yaşadığımız dünyayı kavramımıza yardımcı olmasının ötesinde bir etkisi olduğu söylenebilir. Bir siyasal düzenin kendiliğinden ortaya çıktığını iddia etmek, söz konusu düzeni inşa eden küçük bir azınlığın çıkarlarının aslında doğal olduğunu varsaymaktadır. Bu durum ister demokratik ister otoriter çeşitli siyasal düzenlerde belli bir grubun çıkarlarının ötekiler tarafından sorgusuz sualsiz kabul edilmesine yol açmaktadır. Otoriter bir rejimde daha fazla siyasal özgürlük isteyenlerin talepleri; anayasal monarşide cumhuriyet isteyenlerin talepleri doğalcı siyasal düzen anlayışı verili kabul edilirse daha en baştan gayrı meşru bir niteliğe bürünmektedir. Leo Strauss'ın siyasal düzenin kökenine ilişkin yaptığı ayrımın bu bağlamda içinde yaşadığımız siyasal düzeni anlamada ve onu dönüştürmede bizlere farkındalık kattığı söylenebilir. Bu doğrultuda bu çalışmanın söz konusu farkındalığın anlaşılması adına bir katkı sağlayacağı umut edilmektedir.

Strauss'un siyasal düzenin kökenine ilişkin yaptığı doğal siyasal düzen ve uyuşmsal siyasal düzen anlayışı uluslararası ilişkileri analiz ederken araştırmacılara faydalı olabilecek bir bakış açısı sağlamaktadır diyebiliriz. Örnek vermek gerekirse, Birleşmiş Milletler (BM) sistemine yönelik reform tartışmaları Strauss'un ortaya koyduğu ve bu çalışmada geliştirilen kavramsal çerçeveden yararlanılarak incelenebilir. 2. Dünya Savaşının ardından kurulan ve *raison d'etres*i uluslararası barışın, güvenliğin ve istikrarın kurulması ve gözetilmesi olan BM, pratikte 2. Dünya Savaşını kazanan büyük güçlerin kurduğu bir devletler arası siyasal düzendir. BM Güvenlik Konseyinde veto yetkisine sahip olan beş daimî üye, güncel meselelerin uluslararası barış ve güvenliği tehdit edip etmediğini tespit etme ve gerekli adımları atıp atmama konusunda görece keyfi bir tutuma sahiptir. Söz konusu büyük devletler kendi çıkarlarını aslında herkesin çıkarıymış gibi sunarken BM sisteminden oldukça yararlanmaktadır. Bu bağlamda, BM reform tartışmaları bu çalışmada geliştirilen siyasal düzenin uyuşmsal olduğunu iddia eden kavramsal çerçeve kullanılarak incelenebilir.

EXTENDED ABSTRACT

The debate about the origin of political order is quite old. One side claims that political order emerged on its own. According to this point of view, political order is natural for this reason. On the other side, there is a point of view that opposes the natural political order. According to this point of view, political order requires the existence of an authority to establish and oversee it. Leo Strauss has addressed this debate on the origin of political order through the concepts of natural right and justice. Strauss states that the claim that there is no natural right that can be valid for all political orders on the grounds that various social and political orders have their own concepts of rights is an inference as old as political philosophy itself. According to Strauss, the diversity of concepts of rights shows that there is no natural right and that all rights are conventional. Strauss called this conventionalism. According to Strauss, conventionalism is based on the precondition that the distinction between nature and convention is the most fundamental of all distinctions. According to this argument, the rights and justice on which the political order is founded, i.e. which provide its legitimacy, are conventional. This assumption takes it as a given that the rights and justice in question have no basis in nature, that they are completely contrary to nature. It claims that the arbitrary decisions of societies constitute the basis of such rights and justice. According to Strauss, political order has no natural basis. Order is based on a kind of agreement. Although this agreement ensures peace in a certain society, it does not constitute a truth valid for all societies.

From Leo Strauss's point of view, it can be argued that the argument that there is no natural basis for any political order leads to the conclusion that these political orders are relative and arbitrary. However, according to Leo Strauss, we can avoid skepticism if we look for the element that makes a political order possible and provides legitimacy to a political order in each political order's own worldview instead of looking for it in God, reason or nature. Because, the consensual basis of each political order is built on various principles that show how that political order functions and from where it derives its legitimacy. This eliminates skepticism, relativism and arbitrariness, at least within the political order in question. Taking Strauss's argument about the origin of political order as a given, this study attempts to construct a conceptual framework for the conception of natural political order and the conception of conventional political order. In this direction, it will be tried to show what Strauss's conception of natural political order is, how it emerged and its basic assumptions. Strauss's argument that the origin of the political order is not natural but consensual is aimed to be justified by making use of Edmund Husserl's Phenomenology. Thus, the conventional political order perspective on the origin and functioning of political order will be expressed.

In this study, Edmund Husserl's phenomenological method is utilized while trying to put Strauss's argument on the origin of political order into a conceptual framework. Utilizing this conceptual framework, Edmund Husserl's phenomenological method was also utilized in analyzing the perspectives of international relations theories on the origin of political order. Husserl's phenomenological method consists of two stages. In the first stage, called phenomenological reduction, it is shown that various perspectives on the world we live in, however natural they may seem to us, are intersubjective realities constructed by our consciousness. The second stage, called eidetic reduction, examines how these intersubjective realities are constructed in our consciousness through various categories of meaning.

This study examines how the naturalistic understanding of political order affects international relations theories through mainstream international relations theories. Although the conceptual framework put forward in the study can be applied to other International Relations theories, structural realism, liberalism, neo-liberal institutionalism, English school and constructivism theories have been selected as case studies considering the word limit of the study.

The problem of singularity presented in this study can be characterized as an important challenge for natural and social sciences. Modern science has solved the problem of singularity

with the modern understanding of causality by abandoning the understanding of efficient causality. However, trying to apply the understanding of causality in natural sciences to social sciences has led to various problems. Max Weber drew attention to this problem with his distinction between natural action and social action. Theories that have adopted the positivist philosophy of social science want to explain social actions causally as if they were natural actions. This desire has led these theories to look for structures and laws similar to those in nature in social relations. Leo Strauss characterized this perspective as a naturalistic understanding of political order. Strauss argued that political orders do not emerge by themselves on the grounds that there are many different understandings of order in various political orders. According to Strauss, each political order is constructed according to the values and worldview of those who design it. In this construction process, he claimed that even in the most democratic society, the views of the majority are not so decisive. When a small minority somehow gets others to adopt their point of view, the political order emerges as conventional.

It is concluded that various assumptions about how the harmonization of perspectives, which is a necessary prerequisite for social action, is achieved create differences of interpretation regarding the origin of political order. It has been determined that the understanding of order of theories that argue that perspectives by themselves harmonize is naturalistic. Structural realism, liberalism and neo-liberal institutionalism, which are positivist in the discipline of International Relations, are the theories that have a naturalistic understanding of political order in this context. In structural realism, anarchy, self-help and functional similarity are the elements that harmonize the perspectives. In liberalism and neo-liberal institutionalism, these elements are natural rights, actors being rational and actors being utility multipliers.

The English school and constructivist theories adopt an anti-positivist philosophy of science. In this study, it is concluded that the English school and constructivism adopt a naturalistic understanding of political order, although they are quite close to the epistemology of phenomenology, which is used to conceptualize the conventional political order. These two theories, on the assumption that human beings are social beings, claim that a social and political order emerges naturally among people in constant and regular interaction, even in the absence of an authority. According to the English school and constructivism, the existence of an authority is not necessary for the harmonization of actors' perspectives necessary for social action.

Uluslararası İlişkiler Teorilerinde Siyasal Düzenin Doğallığı:

Leo Straussçu Bir Analiz

Leo Strauss's discussion of the origins of political order can be said to have an impact beyond helping us understand the world we live in. To claim that a political order emerges by itself assumes that the interests of a small minority who construct that order are in fact natural. This leads to the unquestioning acceptance of the interests of a certain group by others in various political orders, whether democratic or authoritarian. For example, the demands of those who want more political freedom in an authoritarian regime, or the demands of those who want a republic in a constitutional monarchy, become illegitimate from the very beginning if the naturalistic understanding of political order is taken as given. In this context, it can be said that the distinction made by Leo Strauss regarding the origin of political order raises our awareness in understanding and questioning the political order we live in. In this respect, it is hoped that this study will contribute to the understanding of this awareness.

KAYNAKÇA

- Arı, T. (1990). Morton A. Kaplan ve Uluslararası Politikada Sistem Yaklaşımı, *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(2), 103-118.
- Ateş, D. (2013). *Uluslararası Politika: Dünyayı Anlamak ve Anlatmak*, Bursa: Dora Yayıncılık.
- Bacık, G. (2007). *Modern Uluslararası Sistem: Köken, Genişleme, Nedensellik*, İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Benton, T., Craib, I. (2015). *Sosyal Bilim Felsefesi*, Ü. Tatlıcan ve B. Binay (Çev.), Bursa: Sentez Yayıncılık.
- Birler, Ö. (2024). Felsefeyi Korumak Gerekir: Leo Strauss'un Eşitlikçilik-karşıtı Muhafazakarlığının Temellerine Dair, *Kültür ve İletişim*, 27(53), 82-109.
- Brown, C. (2010). Rules and Norms in a Post-western World, Kessler, K. vd. (Ed.), in *On Rules, Politics and Knowledge* (213-25), Hampshire, UK: Palgrave Macmillan.
- Brown, C., Ainley, K. (2013). *Uluslararası İlişkileri Anlamak*, 4. Baskı, M. G. Ayrıl (Çev.), İstanbul: Sümer Kitabevi.
- Burchill, S. (2005). Liberalism, Burchill, S., vd. (Ed.), in *Theories of International Relations* (55-83), New York: Palgrave Macmillan.
- Czapotowicz, J. (2003). The English School of International Relations and Its Approach to European Integration, *Studies & Analyses*, 2(2), 3-55.
- Drury, S. B. (2005). *The Political Ideas of Leo Strauss*, New York: Palgrave Macmillan.
- Elias, J., Sutch, P. (2007). *International Relations: The Basics*, New York: Routledge.
- Ersoy, E. (2014). Realizm, Gözen, R. (Der.), *Uluslararası İlişkiler Teorileri içinde* (159-87), İstanbul: İletişim.
- Ferry, L. (1990). *Political Philosophy, Vol. 1: Rights: The New Quarrel Between the Ancients and the Moderns*, F. Philip (Çev.), Chicago: University of Chicago Press.
- Frisch, M. J. (1987). Leo Strauss and the American Regime, *Publius*, 17(2), 1-5.
- Gunnell, J. G. (1985). Political Theory and Politics: The Case of Leo Strauss, *Political Theory*, 13(3), 339-361.
- Guzzini, S., Leander, A. (2017). Following Onuf's Rules on Rule: The Legal Road to Social Constructivism, H. Gould (Ed.), in *The Art of World Making: Nicholas Greenwood Onuf and His Critics* (175-91), New York: Routledge.
- Heywood, A. (2004). *Political Theory: An Introduction*, New York: Palgrave Macmillan.
- Hira, İ. (2000). Max Weber'in Yöntem Anlayışı, *Bilgi*, (1), 45-58.
- Kaplan, M. A. (1957). Balance of Power, Bipolarity and Other Models of International Systems, *The American Political Science Review*, 51(3), 684-695.
- Kaplan, M. A. (1968). The Systems Approach to International Politics, M. A. Kaplan (Ed.), *New Approaches to International Relations* (381-404), New York: St. Martin's Press.
- Karacasulu, N. (2014). Uluslararası İlişkilerde İnşaatçılık Yaklaşımları, Arı, T. (Ed.), *Postmodern Uluslararası İlişkiler Teorileri 2: Uluslararası İlişkilerde Eleştirel Yaklaşımlar* (105-124), Bursa: Dora.

Uluslararası İlişkiler Teorilerinde Siyasal Düzenin Doğallığı:

Leo Straussçu Bir Analiz

-
- Keohane, R. O. (1986). Realism, Neorealism and the Study of World Politics, R. O. Keohane (Ed.), *Realism And Its Critics* (1-26), New York: Columbia University Press.
- Keohane, R. O., Nye, J. S. (2012). *Power and Independence*, New York: Longman Pearson.
- Knutsen, T. L. (2015). *Uluslararası İlişkiler Teorisi Tarihi*, M. Özey (Çev.), İstanbul: Açılım Kitap.
- Kolasi, K. (2016). *Uluslararası Politikanın Yapısal Teorisi*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Kratochwil, F. (1984). Errors Have Their Advantage, *International Organization*, 38(2), 305-320.
- Kratochwil, F. (1988). Regimes, Interpretations, and the 'Science of Politics': A Reappraisal, *Millenium Journal of International Studies*, 17(2), 263-84.
- Kratochwil, F. (1995). *Rules, Norms and Decisions: On the Conditions of Practical and Legal Reasoning in International Relations and Domestic Affairs*, New York: Cambridge University Press.
- Kratochwil, F. (2018). *Praxis: On Acting and Knowing*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Lenzner, S., Kristol, W. (2003). What Was Leo Strauss Up To?, *The Public Interest*, (fall), 19-39.
- Linklater, A. (2005). The English School, S. Burchill vd. (Ed.), *Theories of International Relations* (84-109), New York: Palgrave Macmillan.
- Linklater, A., Suganami H. (2006). *The English School of International Relations: A Contemporary Reassessment*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Locke, J. (1980). *Second Treatise of Government*, C. B. Macpherson (Ed.), Indianapolis: Hackett Publishing Company.
- Nye, J. S. (2007). *Understanding International Conflicts: An Introduction to Theory and History*, New York: Longman Pearson.
- Özlük, E. (2014). *Uluslararası İlişkilerde Devlet: Tanım, Teori ve Devlet İstisnacılığı*, Konya: Çizgi Kitabevi.
- Özpek, B. B. (2014). Liberalizm ve Uluslararası İlişkiler, R. Gözen (Ed.), *Uluslararası İlişkiler Teorileri* (121-158), İstanbul: İletişim.
- Paskewich, J. C. (2009). Leo Strauss' Modern Regime Cycle, *A Journal of Social and Political Theory*, 56(118), 40-62.
- Pektaş, U. (2022). *Uluslararası ilişkilerde İnşacılık: Kökeni, Temel Kavramları ve Tartışmaları*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Pierson, C. (2014). *Modern Devlet*, N. Kutluğ, N. ve B. Erdoğan (Çev.), İstanbul: Chiviyazıları Yayınevi.
- Pippin, R. B. (1992), The Modern World of Leo Strauss, *Political Theory*, 20(3), 448-472.
- Russell, B. (1976). *İktidar*, M. Ergin (Çev.), İstanbul: Altın Kitaplar.
- Schutz, A. (1967). *Phenomenology of the Social World*, G. Walsh ve F. Lehnert (Çev.), USA: Northwestern University Press.

- Smith, A. (1997). *An Inquiry into the Nature and Causes of Wealth of Nations*, Chicago: University of Chicago Press.
- Smith, G. B. (1997). Political Philosophy: Who Was Leo Strauss, *The American Scholar*, 66(1), 95-104.
- Smith, G. B. (1997b). Leo Strauss and the Straussians: An Anti-democratic Cult?, *Ps: Political Science and Politics*, 30(2), 180-9.
- Smith, S. B. (2006). *Reading Leo Strauss: Politics, Philosophy, Judaism*, Chicago: University of Chicago Press.
- Sönmezoğlu, F. (2005). *Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi*, İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Sterling-Folker, J. (2010). Neoliberalism, T. Dunne vd. (Ed.), in *International Relations Theories: Discipline and Diversity* (114-131), Oxford: Oxford University Press.
- Strauss, L. (1965). *Natural Right and History* 5th edition, Chicago: University of Chicago Press.
- Strauss, L. (1996). *The Political Philosophy of Hobbes: Its Basis and Its Genesis*, E. M. Sinclair (Çev.), Chicago: Phoenix Books.
- Tarcov, N. (2016). Leo Strauss and American Conservative Thought and Politics, *Nomos*, 56, 381-401.
- Uygur, N. (2016). *Edmund Husserl'de Başkasının Ben'i Sorunu*, 3. Baskı, İstanbul: YKY Yayınları.
- Walker, T. C. (2000). The Forgotten Prophet: Tom Paine's Cosmopolitanism and International Relations, *International Studies Quarterly*, 44(1), 51-72.
- Waltz, K. N. (2015). *Uluslararası Politika Teorisi*, O. S. Binatlı ve Ç. Özen (Çev.; Ed.), Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Weber, M. (2019). *Economy and Society*, K. Tribe (Çev.), Cambridge: Harvard University Press.
- Yanık, L. K. (2015). Liberalizm: Bir Yazın Değerlendirmesi, *Uluslararası İlişkiler*, 12(46), 35-55.
- Yurdusev, A. N. (2013). Uluslararası İlişkiler Öncesi, Dağı, İ. D. vd. (Ed.), *Devlet, Sistem ve Kimlik: Uluslararası İlişkilerde Temel Yaklaşımlar* içinde (15-55).

Uluslararası İlişkiler Teorilerinde Siyasal Düzenin Doğallığı:

Leo Straussçu Bir Analiz

Makale Bilgileri/Article Information

<i>Etik Beyan:</i>	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan edilir.	<i>Ethical Statement:</i>	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
<i>Çıkar Çatışması:</i>	Çalışmada kişiler veya kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.	<i>Conflict of Interest:</i>	The authors declare that declare no conflict of interest.
<i>Yazar Katkı Beyanı:</i>	Çalışmanın tamamı yazar tarafından oluşturulmuştur.	<i>Author Contribution Declaration:</i>	The entire study was created by the author.
<i>Mali Destek:</i>	Çalışma için herhangi bir kurum veya projeden mali destek alınmamıştır.	<i>Financial Support:</i>	The study received no financial support from any institution or project.

